

Tahkim 101

Yeni başlayanlar için tahkim rehberi

HakemPortal

arbitration
: the hearing
differences

İçindekiler

Tahkim Yargılamasının Avantajları.....	1
Tahkim ile Arabuluculuk Arasındaki Fark.....	2
Tahkim Yargılaması Masraflı Mıdır?.....	3
Tahkim Yargılaması Ne Kadar Sürer?.....	4
Tahkim Düzenlemelerinin Türk Hukukunda Yeri...5	
Hangi Uyuşmazlıklar Tahkime Elverişlidir?.....	6
Uyuşmazlığın Tahkime Götürülmesi Ne Zaman ve Nasıl Kararlaştırılabilir?	7

Tahkim Anlaşmasına rağmen Devlet Mahkemelerinde Dava Açılabilir mi?	9
Taraflar Arasındaki Uyuşmazlığın Çözümünü Sağlayacak Hakem Kimdir?	11
Hakemler Uyuşmazlığı Nihai ve Bağlayıcı Olarak Çözümleyebilir mi?.....	12
Hakem Kararlarının İptali Talep Edilebilir mi?	13
Hakem Kararlarının Cebri İcrası Mümkün müdür?.....	16

Tahkim Yargılamasının Avantajları Nelerdir?

Tahkim, taraflar arasında çıkan uyuşmazlıkların devlet mahkemeleri yerine, taraflarca belirlenen hakemler tarafından nihai ve bağlayıcı olarak çözümlendiği bir uyuşmazlık çözüm yöntemidir.

Profesyonel

Ekonomik

Esnek

Hızlı

Gizli

Tahkim, devlet mahkemelerinden daha hızlı, daha ekonomik, daha esnek ve daha profesyonel bir yargılama sağlar. Tahkim yargılaması sonucunda verilen kararlar, mahkeme kararları gibi aleni değildir, taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça gizlidir.

Bu nedenle, ticari sırların korunması gereken durumlarda tacirler tarafından oldukça tercih edilen bir uyuşmazlık çözüm yöntemidir. Ayrıca tahkim, uyuşmazlıkları **nihai ve bağlayıcı** olarak çözümler.

[Tahkimin avantajlarına ilişkin daha ayrıntılı bilgi almak için **Neden Tahkim? sayfamızı** inceleyebilirsiniz.](#)

Tahkim ile Arabuluculuk Arasındaki Fark Nedir?

Tarafların arabuluculuk sürecinde anlaşamaması durumunda, arabulucunun anlaşmazlığa dair karar verme yetkisi yoktur.

Tahkimde hakem uyuşmazlığı **nihai ve bağlayıcı olarak** çözümler, dolayısıyla gönüllülük esasına göre işleyen arabuluculuktan ayrılır.

Arabulucu, anlaşmazlıkların çözümü sürecinde taraflara yardımcı olurken; hakem veya hakem kurulu bizzat hakim gibi uyuşmazlığı ele alıp çözümler ve karar verir. **Hakem tarafından verilen nihai ve bağlayıcı kararlar** gönüllü olarak yerine getirilmezse **ilamlı icra yoluyla icra edilebilirler**.

Tahkim Yargılaması Masraflı Mıdır?

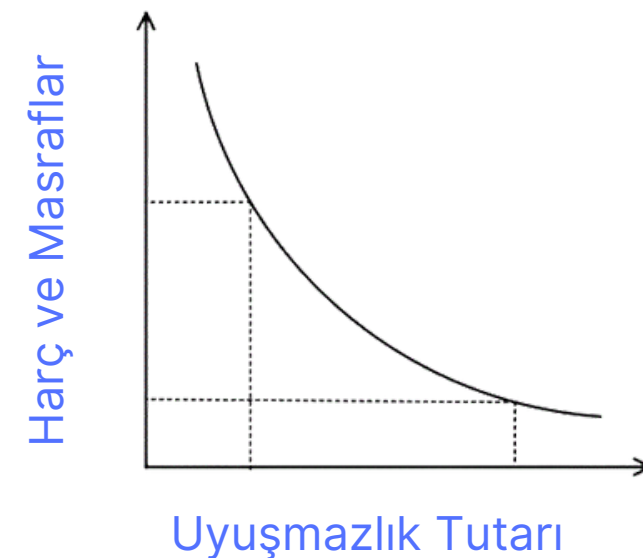
Tahkim yargılaması, devlet mahkemelerine göre daha ekonomiktir.

Tahkim yargılamasının maliyetleri seçilen kurumsal tahkim merkezinin ücret tarifesine göre değişkenlik gösterebilir. Özellikle merkezi Türkiye'de bulunan tahkim merkezleri yargılama maliyetlerini devlet yargılamasından düşük tutmak için çaba göstermektedirler.

Devlet mahkemelerinin aksine, uyuşmazlık tutarı arttıkça harç ve masraf oranlarının düşmesi tahkimi daha da ekonomik hale getirmektedir.

Tahkim yargılamasının daha kısa sürede tamamlanması da hem masrafları düşürmekte hem de dava değerinin zaman içinde değer kaybetmesini engellemektedir.

Kısaca

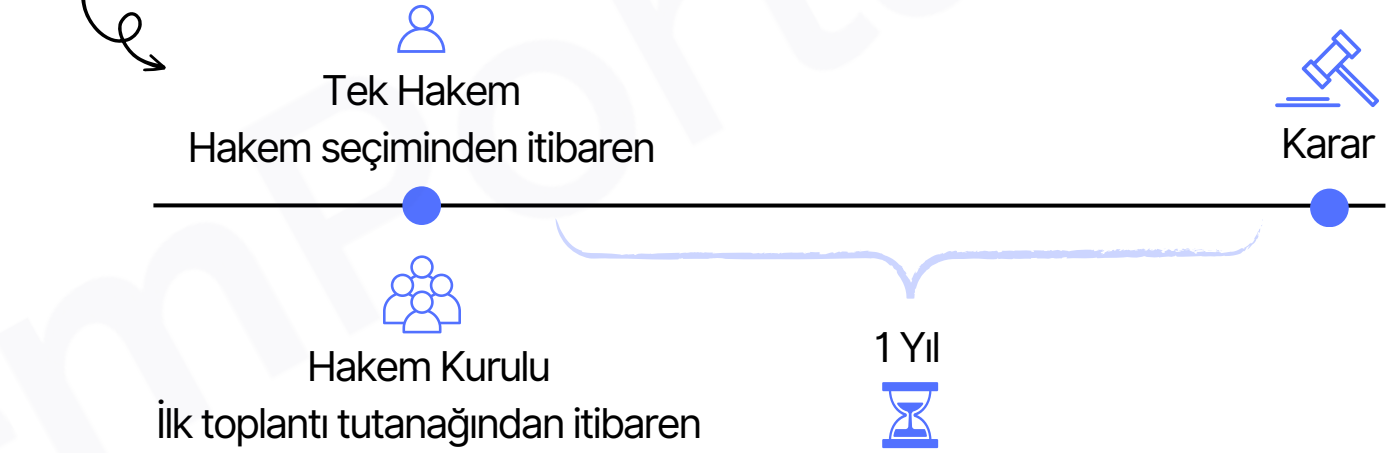
Tahkimin ekonomik avantajlarına ilişkin daha ayrıntılı bilgi almak için [Neden Tahkim? sayfamızı](#) inceleyebilirsiniz.

Tahkim Yargılaması Ne Kadar Süreder?

HMK ve MTK uyarınca, taraflar aksini kararlaştırmadıkça, tek hakemli davalarda hakemin seçildiği, birden çok hakemli davalarda ise hakem kurulunun ilk toplantı tutanağının düzenlendiği tarihten itibaren bir yıl içinde hakem veya hakem kurulunca esas hakkında karar verilir.

Kısaca

Örneğin:

Tarafların anlaşmasıyla; anlaşamamaları halinde taraflardan birinin başvurusu üzerine mahkeme kararıyla süre uzatılabilir. Kurumsal tahkim merkezleri yargılama süresine ilişkin düzenlemeler yaparak uyuşmazlıkların daha kısa sürelerde de çözümlenmesini öngörebilirler.

ISTAC seri tahkim kuralları, dosyanın tek hakeme havalesinden itibaren 3 ay içerisinde esas hakkında karar verileceğini düzenlemektedir. Taraflar, usuli zaman çizelgesi ile yargılama süresini uyuşmazlığın niteliğine uygun şekilde uzatılıp kısaltabilirler.

Tahkim Düzenlemelerinin Türk Hukukunda Yeri

4686 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu (“MTK”) milletlerarası tahkimi düzenlemektedir. Tahkim yeri Türkiye olan ve **yabancılık unsuru** içeren uyuşmazlıklar bu mevzuata tabidir.

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun (“HMK”) On Birinci Kısmı yerel (iç) tahkimi düzenlemektedir. Tahkim yeri Türkiye olan ve **yabancılık unsuru içermeyen** uyuşmazlıklar bu mevzuata tabidir.

Kısaca

MTK

Yabancılık Unsuru ✓

Kısaca

HMK

Yabancılık Unsuru ✗

Taraflar ilgili mevzuattaki emredici hükümlere aykırılık oluşturmamak kaydıyla düzenlemeler yapabilmektedirler. Kurumsal tahkimde ilgili tahkim kurumunun tahkim kuralları bu kapsamda uygulama alanı bulur. Ad-hoc tahkimde de emredici hükümlere aykırı düzenlemeler yapılamaz.

Tahkim yerinin Türkiye olduğu bir tahkim yargılaması ister HMK’ya ister MTK’ya tabi olarak yürütülsün, tahkim yargılaması sonucunda verilen hakem kararı **yerli hakem kararı** olarak kabul edilir. Yerli hakem kararı niteliğinde olmayan hakem kararları ise **yabancı hakem kararı** olarak kabul edilir.

Hangi Uyuşmazlıklar Tahkime Elverişlidir?

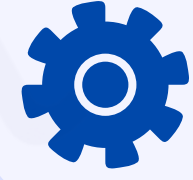

Bir uyuşmazlığın tahkimde görülebilmesi için tahkim yoluyla çözümlenmeye elverişli olması gerekir. **Türk Hukuku'nda MTK'nın 1. maddesi ve HMK'nın 408. maddesi uyarınca taşınmaz mallar üzerindeki aynı haklardan veya iki tarafın iradelerine tabi olmayan işlerden kaynaklanan uyuşmazlıklar tahkime elverişli değildir.**

Bu düzenlemeler uyarınca sayılan durumlar dışında kural olarak sözleşmeden veya sözleşme dışı hukuki ilişkiden kaynaklanan uyuşmazlıklar tahkime elverişlidir.

Türk Hukukunda taşınmaz mallar üzerindeki aynı haklardan kaynaklanan veya tarafların iradesine tabi olmayan işler dışında taraflardan birinin diğerine oranla daha zayıf olması nedeniyle korunması gerektiği görüşü baskın olan; işçilik alacaklarına ilişkin davalar, kiralananın tahliyesine ve kira tespitine dair davalar ve tüketici kanunu kapsamındaki davaların **tahkim yargılamasına uygun olup olmadığı üzerinde tartışmalar bulunmaktadır.** Yine üzerinde tartışmalar bulunsa da ilamsız icra yoluyla icra takibine itiraz edilmesi üzerine açılacak itirazın iptali davasının tahkimde görülebileceği ve hakemlerce icra inkar tazminatına hükmedileceği yargı kararları sonucunda mümkün gözükmemektedir.

Uyuşmazlığın Tahkime Götürülmesi Ne Zaman ve Nasıl Kararlaştırılabilir?

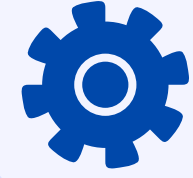
Bir hukuki ilişkiden doğan uyuşmazlıkların tahkimde çözümleneceğini düzenleyen anlaşmalara tahkim anlaşması denilmektedir. Tahkim anlaşması tarafların iradelerini **kesin, net ve herhangi bir şüpheye yer bırakmayacak şekilde** ortaya koymalıdır. Taraflar aralarında uyuşmazlık çıkmadan önce veya uyuşmazlık çıktıktan sonra uyuşmazlıklarını tahkim yoluyla çözmeyi kararlaştırabilirler.

Tahkim anlaşması, asıl sözleşmeye tahkime gitme iradesini yansıtan bir **tahkim şartı olarak** veya tarafların tahkime gitme iradesini içeren **ayrı bir tahkim sözleşmesi** ile sağlanabilir.

Türk hukukunda tahkim anlaşmasının **yazılı** olarak yapılması gerekmektedir.

Yazılılık şartı, HMK ve MTK düzenlemeleri uyarınca **geniş yorumlanmakta** ve karşılıklı teati edilmiş **mektup, telgraf, fax, e-mail veya imzalanmış bir sözleşme** ile sağlanabilmektedir.

Uyuşmazlığın Tahkime Götürülmesi Ne Zaman ve Nasıl Kararlaştırılabilir?

Tahkim anlaşmasının **temsilci aracılığı** ile kurulması durumunda temsilcinin bu konuda **özel ve açık olarak yetkilendirilmesi** gerekmektedir. Tahkim anlaşması imzalamak için **özel yetki** iradi temsilciler için aranırken, **organ sıfatına haiz temsilciler için aranmaz**.

Uyuşmazlık ortaya çıktıktan sonra taraflardan birinin tahkime başvurmasına **ilk cevap dilekçesiyle itirazda bulunmayan davalı**, hakem veya hakem heyetinin yetkisini kabul etmiş sayılır ve **itiraz hakkını kaybeder**.

Kurumsal tahkim merkezleri uyuşmazlıkların kendi tahkim kuralları uyarınca çözümlenmesine yönelik olarak model tahkim klozları hazırlamaktadırlar. Böylelikle kurumsal tahkim tercih edildiğinde tahkim anlaşması hazırlanırken ilgili tahkim kurumunun hazırlamış olduğu model tahkim klozundan yararlanılması düşünülebilir.

Tahkim Anlaşmasına rağmen Devlet Mahkemelerinde Dava Açılabilir mi?

Taraflar arasında **geçerli bir tahkim anlaşması varsa**, uyuşmazlık halinde taraflar tahkim yoluna gitmek zorundadırlar ve bu uyuşmazlığın çözümü için **mahkemelere başvuramazlar**.

Geçerli bir tahkim anlaşmasının varlığına rağmen **davacı mahkemede dava açarsa**, HMK m. 413/1 ve MTK m. 5/1 uyarınca davalı süresi içinde tahkim ilk itirazında bulunarak **davanın usulden reddini isteyebilir**.

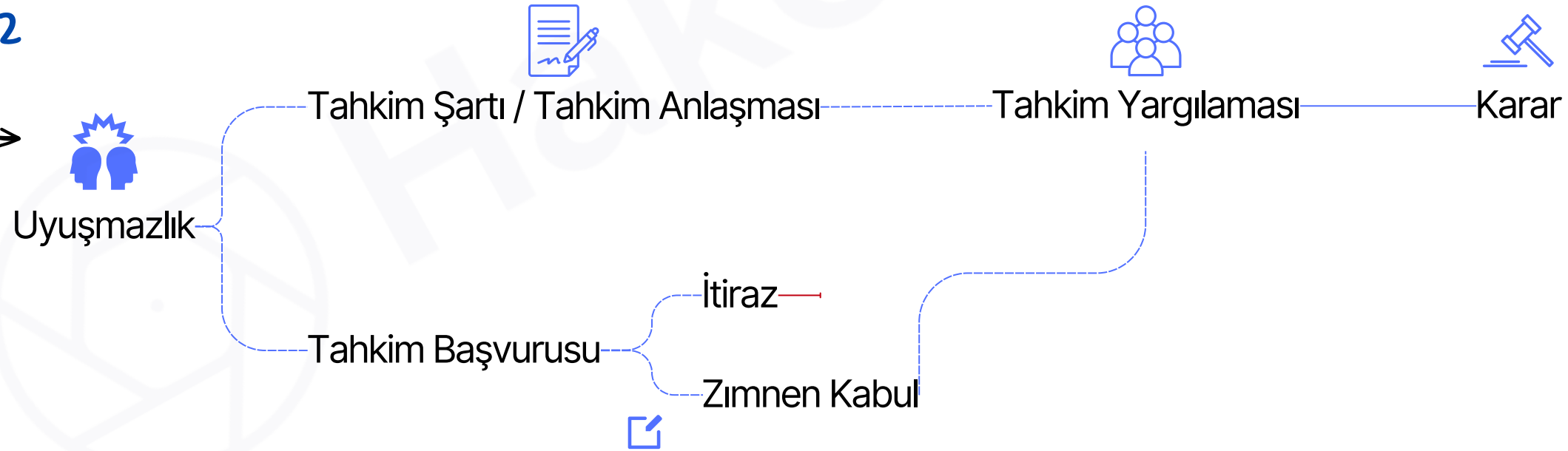
Tahkim anlaşması hükümsüz, tesirsiz veya uygulanması imkânsız değil ise mahkeme tahkim itirazını kabul eder ve davayı usulden reddeder.

Senaryo 1

Senaryo 2

Taraflar Arasındaki Uyuşmazlığın Çözümünü Sağlayacak Hakem Kimdir?

Hakem tarafsız ve bağımsız üçüncü bir gerçek kişidir. **Tek sayı olmak kaydıyla** hakem sayısı taraflarca belirlenebilir. Hakemler için birden fazla hakem bulunan hallerde **hakem kurulu**, hakem sayısının bir olduğu hallerde ise **tek hakem** nitelendirmesi yapılır. Taraflarca, tahkim merkezi divanı veya mahkeme tarafından tahkim yargılamasına hakem olarak seçilen herkes hakem olabilir. Taraflar hakemlerin hangi niteliklere taşınması gerektiğine karar verebilirler.

HMK m. 422 ve MTK m. 7/H uyarınca hakemler tahkim anlaşmasının mevcut veya geçerli olup olmadığına ilişkin itirazlar da dâhil olmak üzere, kendi yetkisi hakkında karar verebilir.

Hakemlere bu görevleri nedeniyle ücret ödenir. **HMK m. 440/1 ve MTK m. 16/A uyarınca** taraflarca aksi kararlaştırılmamışsa, hakemlerin ücreti, dava konusu alacağın miktarı, uyuşmazlığın niteliği ve tahkim yargılamasının süresi dikkate alınarak, hakem veya hakem kurulu ile taraflar arasında kararlaştırılır. Kurumsal tahkimde ilgili tahkim merkezinin tahkim kurallarına göre hakemlere ödenecek ücretin miktarı belirlenir.

Hakemler Uyuşmazlığı Nihai ve Bağlayıcı Olarak Çözümleyebilir mi?

Hakem kararları **nihai** ve **bağlayıcıdır**. Tahkim yargılaması, nihai hakem kararının verilmesi ile sona erer. Hakem kararının nihai olması, başta yapılan **tahkim anlaşmasıyla doğrudan doğruya bağlantılı** bir husustur. Tahkim anlaşması yapıldığında mahkemelerin yalnızca ilk derece incelemesinden feragat etmiş olunmaz, aynı zamanda **istinaf** ve **temyiz** aşamasından da **feragat** edilir. Dolayısıyla hakem kararına karşı mahkemelerin, esastan inceleme yetkisi bulunmamaktadır.

Bu nedenle, bir hakem kararı, doğrudan nihai hale gelmektedir (**Res Judicata in Arbitration**).

Hakem kararının bağlayıcılığı ise tahkim kavramıyla doğrudan alakalıdır. Hakemler, yetkilerini doğrudan taraflardan alırlar. Taraflar da hakemler tarafından verilen kararın bağlayıcı olacağını tahkim anlaşmasında önceden kabul etmiş olurlar. Dolayısıyla **hakem kararları bağlayıcı niteliktedir**. Ayrıca hakemler HMK m. 436/2 ve MTK m. 14/A uyarınca aksi kararlaştırılmadıkça uyuşmazlığın bir kısmının karara bağlanmasına ilişkin olarak kısmî kararlar verebilir. **Kısmi hakem kararları ele aldığı talepler açısından nihai ve bağlayıcıdır**.

Hakem Kararlarının İptali Talep Edilebilir mi?

Hakem kararlarının bağlayıcı ve nihai olması ile iptal davasına konu olması farklı meselelerdir.

Hakem kararlarına karşı sınırlı sebeplerle **HMK m. 439 ve MTK m. 15 uyarınca** iptal davası açılabilir. Hakem kararına karşı açılan iptal davası, hükmün bağlayıcılığına ve nihailiğine hanel getirmez. Ancak iptal davası sonunda karar iptal edilirse bu etki ortadan kalkabilir.

Hakem kararına karşı iptal davası açıldığında ancak yasal mevzuattaki iptal sebepleriyle sınırlı olarak bir inceleme yapıp, hakem kararı **esastan incelemeye tabi tutulamaz**. MTK uyarınca, tahkim yargılamasının her iki tarafının da yerleşim yerlerinin yurtdışında olması halinde taraflar iptal davası açma hakkından kısmen veya tamamen feragat edebilirler. Taraflarca iptal davası açılmasından vazgeçilmiş olsa da **icra edilebilirlik şerhi verilirken** mahkeme tahkime elverişlilik ve kamu düzeni yönünden **re'sen inceleme** yapar.

Hakem Kararlarının İptali Talep Edilebilir mi?

İptal davası bölge adliye mahkemesinde açılır ve ivedilikle görülür. İptal talebi, davaya bakan bölge adliye mahkemesi aksine karar vermedikçe, **dosya üzerinden, ilk derece mahkemesi olarak, öncelikle ve ivedi olarak** karara bağlanır. Bölge Adliye Mahkemeleri tarafından verilen kararlara karşı temyiz yoluna başvurulabilir. Temyiz incelemesi, iptal sebepleriyle sınırlı olarak, öncelikle ve ivedilikle karara bağlanır.

Hakem kararının **uyuşmazlığın tahkime elverişli olmaması, tahkim anlaşmasının geçersizliği ve tahkim anlaşması yapan tarafların ehliyetsizliği hariç bir sebeple iptali durumunda, taraflar** aksini kararlaştırmamışlarsa hakemleri ve tahkim süresini yeniden belirleyerek **tahkim sürecini yeniden başlatabilirler**. Taraflar isterlerse eski hakemleri de tayin edebilirler.

Hakem Kararlarının İptali Talep Edilebilir mi?

	HMK Tahkimi	MTK Tahkimi
İptal Davası - Süre	Hakem kararının veya düzeltme, yorum ya da tamamlama kararının taraflara bildirildiği tarihten itibaren: 1 ay	Hakem kararının veya düzeltme, yorum ya da tamamlama kararının taraflara bildirildiği tarihten itibaren: 30 gün
İptal Davası - Dava Yeri	Tahkim yeri Bölge Adliye Mahkemesi	Davalının yerleşim yeri veya işyerinin bulunduğu yer Bölge Adliye Mahkemesinde
İptal Davası - İcra	Davanın açılması kararın icrasını durdurmaz. (Teminat ile kararın icrası durdurulabilir.)	Kararın icrasını kendiliğinden durdurur. İptal talebinin reddi kesinleşene kadar icra edilebilirlik şerhi verilemez ve takip yapılamaz.

Hakem Kararlarının Cebri İcrası Mümkün müdür?

Hakem kararlarının gönüllü olarak yerine getirilmesi beklenir. **Gönüllü olarak yerine getirilmeyen** hakem kararları **cebri icra yoluyla** yerine getirilmesi talep edilebilir. Hakem kararları **tıpkı mahkeme kararları gibi icra daireleri vasıtasıyla** icra edilirler.

HMK Tahkiminde:

Verilen hakem kararları, hiçbir mahkeme kararı veya onayı aranmaksızın, **doğrudan ilamlı icraya** konulabilir.

MTK Tahkiminde:

Verilen hakem kararları arabuluculuk süreci sonunda verilen kararlarında olduğu gibi **icra edilebilirlik şerhi alınarak** icraya konulur. **İcra edilebilirlik şerhi**, MTK madde 3 uyarınca yetkili asliye hukuk mahkemesinden **tahkime elverişlilik ve kamu düzeni** yönünden dosya üzerinden **inceleme yapılarak** verilir.

Yabancı Hakem Kararlarında:

Verilen kararların icraya konulabilmesi için öncelikle **tenfiz** istenmelidir. Tenfiz kararından sonra yabancı hakem kararlarının icrası mümkündür.

Sonuç:

Dünya Adalet Projesi (Word Justice Project) Hukukun Üstünlüğü Endeksi 2022 verilerine göre Türkiye 140 ülke arasından, özel hukuk yargılamalarının makul sürede tamamlanması açısından 117'inci, insanların özel hukuk yargılamasına erişimi ve masrafların karşılanabilirliği açısından 79'uncu, özel hukuk yargılamasının yolsuzluktan arındırılmasında 74'üncü ve hükümet etkisinden arındırılmasında 136'inci sırada yer almaktadır.

Bu veriler ışığında tahkimin devlet yargılamasına kıyasla taraflara daha tarafsız, hızlı, esnek ve ekonomik bir çözüm sunacağı açıktır. Tahkimin taraflara sağladığı menfaatlerin yanı sıra taraf vekillerine de aksayan bir sistemin parçası olmak yerine çok daha kazançlı, tatmin edici ve saygın bir kariyer oluşturma fırsatı sunar. Buna rağmen üzülerek belirtmek gerekir ki, ülkemizde tahkim henüz hak ettiği seviyeye ulaşamamıştır. Bu sebeple biz de HakemPortal ekibi olarak, oluşturduğumuz **#herkesiçintahkim** serisiyle tahkime dair giriş seviyesinde temel bilgileri daha ulaşılabilir hale getirerek tahkimin yaygınlığını artırmak istiyoruz.

Tahkim yargılamasıyla ilgili temel bilgileri içeren bu el kitabını hazırlarken, tahkimin belirgin avantajlarını sizlere aktarmayı ve tahkim sürecine bir adım daha yaklaşmanızı sağlamayı hedefledik. Tahkim 101 El Kitabı, tamamlanmış bir ürün olmanın ötesinde, sürekli olarak güncellenen bir dijital kaynaktır. Bu sayede, bizi takip ederek tahkimle ilgili güncel ve doğru bilgilere her zaman ulaşabilirsiniz.

Unutmayın, Tahkim 101 El Kitabı sadece bir başlangıçtır ve tahkim yolculuğunuzun temelini oluşturur. Tahkimin avantajlarından tam anlamıyla yararlanmak ve hukuki anlaşmazlıkları etkili bir şekilde çözmek için sürekli olarak bilgi ve deneyimlerinizi geliştirmeniz önemlidir. HakemPortal ekibi olarak, sizleri tahkim konusunda her adımda desteklemeye ve güncel bilgilerle donatmaya devam edeceğiz.

-HakemPortal Ekibi

HakemPortal Size Nasıl Yardım Edebilir?

HakemPortal Akademi

Haftalık e-postalar ile tahkimi uçtan uca öğrenin.

HakemPortal Bülten

Aylık olarak güncel tahkim haberleri ve gelişmeleri takip edin.

Tahkim Sözlüğü

HakemPortal Tahkim Sözlüğü ile tahkime dair terimlerin açıklamalarına ulaşın.

Uzman Ara

hakemportal.com ile tahkim yargılamanız için gerekli uzmanlara ulaşın.

Listelen

Daha fazla tahkim yargılamasında görev almak için listelenin.

